MINN HAWN U MINN HEMM

AVVERBI

Xi avverbi Maltin ta' żewġ kelmiet iwieġbu għal oħrajn f'ilsna oħra, bħal fl-Ingliż.

KULL

KULL fejn	*wherever*
KULL min	*whoever*
KULL meta	*whenever*
KULL tant	*every now and then*
KULL imkien	*everywhere*
KULL ma	*whatever*
KULL darba	*every time*

Fil-Malti biċċa mill-kliem qiegħed bil-maqlub ta' l-Ingliż, jiġifieri l-kelma *kull (ever, every)* qabel u l-oħrajn *(fejn-where, meta-when*, eċċ.) wara.

Dawn jistgħu jingħaqdu f'kelma waħda u jsiru *(kultant, kullimkien, kulma, eċċ.).*

LIL ('il)

'L hawn u 'l hinn, il fuq, 'l isfel, il quddiem, 'l ura, il ġewwa, il barra, fejn *lil (il, 'l)* għandha t-tifsira ta' *lejn* u mhux ta' Artiklu, u għalhekk jaqbel li jinkitbu kelma waħda : *ilhawn, lhawn, il-fuq, lisfel, ilquddiem, lura, ilġewwa, ilbarra*, eċċ.

LIL hija l-preposizzjoni *îla* tal-Għarbi *(to, towards, as far as)* bl-L meħmuża fil-bidu.

BIL—BLA

Bil-(fl-Ingliż *ing, ly*,—suffissi)
Bla (fl-Ingliż *less*—suffiss)

L-Avverbi li jfissru *il-kif* (mod) isiru biż-żieda ta' *bil*-jew *bla* quddiem *isem il-għemil.* Eż :— *Bis-serqa, bil-mistħija; bla nifs, bla taħbit.*

Avverbi oħra magħmulin minn żewġ kelmiet :

Ħelu ħelu; ħafif ħafif; hekk u hekk; kemm kemm.

L-avverbi *(komposti)* jistgħu jitfissru bil-partiċelli bejn verb imtenni. Eż :— *Qal x'qal; mar fejn mar; daħal x'ħin daħal; kien min kien*; fejn *x, x'ħin, min* għandhom it-tifsir tal-kliem Ingliż : *whatever, whenever. whoever.*

AĠĠETTIVI

Il-għamla ta' aġġettivi hija iktarx dik ta' kliem b'sillaba waħda u bil-vokali *i* mkarkra jew ta' kliem b'żewġ sillabi bit-tieni vokali *i* mkarkra. Eż:— *Kbîr, żgħîr, fqîr, sħîħ, rgħîb; nadîf, sabîħ, qadîm, ħażîn, ħanîn, qasîr, marîd.*

Xi sostantivi għandhom il-għamla jew sura ta' aġġettivi: *tabib, ħabib.*

Il-formula tagħhom hija għalhekk :— . .*î.* jew .*a.î.* fejn il-punti jfissru *ittri* konsonanti.

GĦAMLIET TA' AĠĠETTIVI

a) *Kbir, sabiħ.* b) *Qares, ħieles.* ċ) *wikkiel.* d) *ħajjen.* e) *xurban, għażżien.* f) *dħuli, kburi.* g) *raħli, Għawdxi.* h) *fuqani, saflieni ġewwieni.* i) *abjad, aħmar.*

Fost dawn hemm li huma partiċipji attivi bit-tifsira ta' aġġettivi bħal: *wieqaf, liebes.*

Il-partiċipji passivi jistgħu wkoll joqogħdu bħala aġġettivi: *maħmuġ, magħtub, magħlub imkabbar.*

Partiċipji attivi	*Partiċipji passivi*
Ilma ġieri	Bniedem imkabbar
Raġel sieket	Tifel maħmuġ
Inbid qares	Ħmar magħkus
Tifel ħafi	Raġel magħtub
Demm biered	Ħuta mixwija
Kliem kiesaħ	Ħuta mgħollija
Xagħru wieqaf	Ħuta moqlija

L-aġġettivi jistgħu wkoll jieħdu l-għamla ta' verb. Eż:— *Ilma jagħli, ħadida tikwi, ilma jismot,* illi fl-Ingliż u fit-Taljan jitfissru bl-aġġettivi *boiling, red-hot, scolding; bollente, rovente, scottante.*

N. B.—L-aġġettivi li jispiċċaw biż-żieda: *an* jew *ien* huma iktarx dawk li jfissru l-*istat tal-moħħ* jew *tal-ġisem.* Eż:— *ferħan, għarqan, xebgħan, xurban, qalbien, ħusbien, għarwien, għażżien, sogħbien.*

X F'MISTOQSIJIET

F'mistoqsijiet il-partiċelli *qatt, ħadd* u oħrajn jistgħu jinhemżu ma' *x*:

Qattx mort?—Ħaddx jista' jkellmek?—Hawnx min irid jiġi?—Fiex inqastek?—Biex ġejt?—Mniex jiġi?—Għaliex mort?— Intix ġej?

IŻ-ŻIEDA "ABLE" JEW "IBLE" FIL-KLIEM INGLIŻ

Bil-Malti jitfissru bil-kelmiet *ta' min* u l-verb urajhom fl-imperfett, it-tielet persuna, singular. Hekk iż-żieda "able" jew "ible" ma verbi, biex jagħmlu aġġettiv, bħal *lovable, credible*, bil-Malti nfissruhom bi kliem bħal dan : *ta min iħobbu, ta min jemmnu.*

FRAŻIJIET MALTIN BL-INGLIŻ MAGĦHOM

Xi frażijiet f'ilsien qajla jitfissru b'ilsien ieħor, u f'dil-ħaġa l-Malti hu minn ta' l-ewwel. Dawn li se nagħtu, għalhekk, jistgħu jservu bħala mera ċkejkna u fl-istess ħin bħala bidu ta' studju u ħajra għal ħaddieħor f'dan ix-xogħol hekk irqiq u fejjiedi.

Għandu mnejn—Possibly; he can afford it.
Ilħaq għasstek—Mind your own business.
Idur b'rasek—You will regret (*or*, rue) it.
F'kemm ili ngħidlek—In less time than it takes to tell you.
F'radda ta' salib—In the twinkling of an eye, *or* In a brace of shakes.
Ħadni n-ngħas, il-ġuħ, il-għatx—To feel sleepy, hungry, thirsty.
Mhux li mort ! (emphatic)—Had I but gone !
Ħwejġu ħareġ minnhom—To outgrow one's clothes.
Ma jiġix minnu; ma jkunx—It is improper.
Minnek jonqos li ma tmurx—It depends on you whether you go or not.
Ħa għalih—To take offence (*or* umbrage)
Dar dawra ma dwaru—To take stock.
Mnejn sa fejn ?—By what right (*or* authority)
Għamel ta' bir-ruħu—To pretend (*or* feign)
Tfittex ix-xagħra fil-għaġina—To quibble over trifles.
Fuq fuq—Superficially, briefly; in a few words.
Għomrok twil.—Speak of angels, you hear their voice. Speak of the devil, you see him appear.
Inħoss qtigħ ta' laħam f'riġlejja—My legs feel shaky.
Kull waqt hu waqtu—There is a time for everything.
Fejn laqat, laqat; fejn ħabat, ħabat—I will chance it, *or* I will take the risk
Kollox b'wiċċ il-ġid—Everything in one's favour.
Rasi tarmini—My head feels heavy.
Fejn ħadna ħalliena—One more expense makes no difference.
Issa fejn aħna, aħna—As well be hung for a man as for a sheep, *or*, In for a penny in for a pound.
Misbaħ l-indafa!—Good riddance of bad rubbish; your room is better than your company.
Ma nħossnix fiha—I feel unwell.
Ma ġejtx fiha—It escaped my memory.
Ħaqqek !—It serves you right.
Għomru u żmienu—All his life long.
X'hemm mill-ġdid ? Xi jgħidu ? X'għandna ?—What news ?

A. C.